

Cultura i espai públic

Published by [Interacció](#) [1] on 26/11/2019 - 10:56 | Last modification: 08/10/2020 - 13:13

Nous usos i funcions

amb [Maria Sisternas](#) [2]

La cultura està directament vinculada amb la gestió de l'espai públic, ja que aquest acull formes d'expressió de la col·lectivitat que sempre tenen una certa connotació cultural. Els usos dels diferents espais creen focus de creativitat i de trobada de col·lectius, però de vegades també generen tensions que cal saber afrontar. La noció d'espai públic implica, per tant, el diàleg i la col·laboració amb la ciutadania.

Aquesta és la premissa de la qual ha partit el repte moderat per Maria Sisternas, arquitecta especialitzada en el desenvolupament de les ciutats globals i la interacció entre els àmbits digital, social i econòmic involucrats en les transformacions urbanes.

Per tal d'introduir la sessió, la docent ha destacat que actualment els **arquitectes i urbanistes no haurien de parar tanta atenció en el disseny dels equipaments i de les infraestructures com en el contingut i l'ús que se'n fa**: de la mateixa manera que disciplines artístiques com l'escultura o la pintura han evolucionat i s'han adaptat als diversos contextos històrics i socials, l'arquitectura i l'urbanisme haurien d'oblidar el paradigma basat en dissenyar espais perquè hi passin unes determinades activitats per abraçar un model centrat en dissenyar o rehabilitar els espais que més encaixarien amb aquestes per facilitar que hi continuïn passant.

Tanmateix, el canvi de model no hauria d'involucrar únicament als arquitectes, sinó que l'administració també hauria d'entendre que l'espai públic, en qualitat de bé comú, implica el conjunt de tota la societat. És per això que **l'autoritat sobre com decidir fer projectes urbanístics hauria de bascular de forma progressiva de l'administració a la ciutadania.**

La implicació ciutadana en el disseny i implantació de les polítiques públiques és, entre d'altres, **una eina que dona força i legitimitat als projectes perquè compta amb el diàleg i el consens com a valors afegits.** Per exemplificar un cas on la participació ciutadana va ser determinant, la moderadora ha recorregut a la remodelació de les Glòries: l'anella viària elevada de la plaça, la qual que és un important nexa de connexió entre el Clot i el Poblenou al districte de Sant Martí, era un element urbanístic que limitava la mobilitat entre els dos barris. És per això que la pressió de la ciutadania va anar dirigida a enderrocar-la amb l'objectiu de **recuperar l'espai públic per als veïns, ja que n'eren els usuaris habituals.**

La docent, que va participar com a assessora en el projecte, va proposar que la zona no romangués inactiva entre l'enderrocament de l'anella i la finalització de la reurbanització, ja que es preveia que durés anys i no convenia deixar la plaça sense cap tipus d'activitat. Es van fer un seguit d'actuacions provisionals i, entre d'altres, el 2014 la plaça va acollir l' "Ús festival", un esdeveniment itinerant que va néixer amb la voluntat de **rescatar el valor d'ús de l'indret, que degut als canvis urbanístics havia perdut la seva funció social, a través de l'art com a eina dinamitzadora.**

Sisternas ha puntualitzat que, si bé és cert que els moviments socials de base han de gaudir d'un espai on poder dir la seva respecte els projectes urbanístics, també s'ha d'entendre que **les grans ciutats no gaudeixen d'un gran marge de maniobra per fer proves pilot i innovar en l'espai públic,** ja que les altes demandes i exigències en matèria de mobilitat ho dificulten enormement. **En canvi, els pobles i ciutats petites s'haurien de permetre el luxe d'innovar i fer proves (i equivocar-se) en l'urbanisme.**

L'ànima dels projectes urbanístics ha de sortir de la ciutadania.”

Partint del cas de les Glòries, i de la idea que l'edificació i l'urbanisme poden ser utilitzats com a eina per a canviar el món, la docent ha exposat un seguit de projectes urbanístics europeus que, des d'una aproximació innovadora i estratègica, han redefinit l'ús de l'espai públic amb el consens de tots els agents cívics implicats. Entre d'altres destaquem:

-Horst festival, Newcastle: Es tracta d'un festival de música i arts plàstiques que tenia lloc en un castell britànic del segle XIV, tot i que actualment aquest roman inaccessible com a conseqüència d'uns treballs de rehabilitació. Per tal de poder continuar celebrant-lo, es va decidir recrear el castell utilitzant materials efímers fins a la culminació de les obres.

-Granby Winter Garden, Liverpool: Es tracta d'un jardí interior, localitzat en una antiga casa entre mitgeres de Liverpool, que s'ha alçat com a part d'un projecte per a rejuvenir un barri força degradat. L'edifici en qüestió va perdre la teulada i, com a conseqüència del seu mal estat, no hi havia compradors. Finalment, amb la complicitat dels veïns, es va decidir instal·lar-hi un sostre de vidre i es va fer un jardí comunal que acull esdeveniments artístics per fomentar la pràctica cultural a la zona.

-10 Houses on Cairns street, Liverpool: Aquest projecte, resultant de la victòria d'un procés veïnal que va durar vint anys, va consistir en la rehabilitació de deu cases buides del barri de Toxteth que s'havien d'enderrocar. Els residents van reurbanitzar el carrer, van pintar i rehabilitar les casses buides, i van organitzar mercats mensuals per finançar el projecte.

Estat dels edificis abans del procés de rehabilitació

Estat dels edificis després del procés

-Les Grands Voisins, París: L'ajuntament de París van voler edificar un ecobarri, ubicat en una antiga maternitat, que disposés tant d'habitatge privat com d'habitatge lliure i social, en una proporció del 50-50%. Mentre el procés urbanístic no es va materialitzar, les habitacions de l'antic hospital van ser rehabilitades per a poder acollir refugiats. Això va permetre generar llocs de treball per als novinguts, ja que ells mateixos s'encarregaven del procés. Per altra banda es van cedir espais a nous creadors i joves emprenedors a un preu més assequible que el del mercat, sempre sota la perspectiva eco-sostenible.

Per concloure la sessió, la docent ha apuntat que la crisi financera del 2008, amb greus implicacions en l'àmbit urbanístic, hauria de representar un punt d'inflexió per a la majoria d'arquitectes: **ara no haurien d'aspirar a dissenyar grans edificis i projectes urbanístics, sinó que haurien de pretendre ser les persones que afavoreixin la creació d'aquests punts de trobada entre arquitectura, ús públic i cultura.** L'objectiu seria fer del defecte -la manca de diner públic destinat a urbanisme- la virtut i **reaprofitar espais en desús o obsolets per transformar-los en espais de transformació útils al servei de la població.** Per a tal finalitat és imprescindible **teixir aliances entre tots els sectors implicats**, utilitzar l'expertesa de cadascú i fer els processos urbanístics molt més transparents.

A partir d'aquest punt del repte la docent ha obert el torn de paraula per tal que regidors i tècnics contribuïssin a enriquir el debat amb les seves aportacions.

Els assistents han destacat que, actualment, **els ens públics vinculats a l'urbanisme són vistos com un impediment, unes institucions que imposen un marc normatiu molt inflexible que no permet actuar d'una forma gaire innovadora i/o canviar i adaptar projectes a mesura que passa el temps.** Tanmateix existeix una gran problemàtica en els processos administratius per a la recuperació d'espais en desús, com per exemple en botigues i petits comerços. Davant d'aquesta situació, força recurrent en la quotidianitat municipal, la docent aposta per la concessió de llicències a "precaris", un tipus d'autorització que permet utilitzar espais sempre i quan l'usufructuari compleixi un conjunt de normes que solen ser menys estrictes que en un cas habitual.

Per últim, també s'ha destacat que la normativa pública monopolitza el poder de decisió sobre l'ús de l'espai públic.

En definitiva, és fonamental que des de la participació ciutadana es transmeti **quines són les necessitats reals de la població, i que els dissenys parteixin de les seves propostes.** Tanmateix, per tal que aquest procés culmini de la forma més efectiva, **els urbanistes haurien d'assumir el rol de director d'orquestra i buscar on**

hi ha consensos i divergències, i arribar a acords operatius secundats tant pels ciutadans com per l'administració, la qual hauria de **cedir part de la seva autoritat i lideratge en matèria d'urbanisme**.

[Inicieu sessió](#) [3] o [registreu-vos](#) [4] per a enviar comentaris

Categories: Debat 2019

Categories: Interacció: debats

Categories: Crònica

Tags: desenvolupament territorial

Tags: polítiques culturals

Tags: governança cultural

- [5]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/CIDOC/blogs/2019/cultura-espai-public>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://www.cccb.org/ca/participants/fitxa/maria-sisternas/231809>

[3] <http://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2019/patrimoni-marca-ciutat>

[4] <http://interaccio.diba.cat/form/alta-comunitat>

[5] <https://interaccio.diba.cat/node/8188>